

Prosjektbeskrivelse:

”Gleden ved å leve naturvennlig”

STETIND

ARNESTEDET FOR SAMMENFØYNINGEN

AV FILOSOFI OG ØKOLOGI

Stetind/Stáddá som et internasjonalt symbol
på naturvennlig tenke- og levemåte

“Gleden ved å leve naturvennlig”

Aage Jensen

Øystein Dahle

Finn Wagle

Siri Næss

Børge Dahle

Nils Faarlund

Eirik Myrhaug

STETIND - ERKLÆRINGEN

Vi har etter hvert forstått:

Vår levemåte har skjebnesvangre konsekvenser for natur og menneske og dermed for alt liv på jorden. De utfordringer vi står overfor som enkeltmennesker og som fellesskap, er ikke bare av økonomisk og teknologisk karakter. De handler om verdier og om vår grunnleggende selvforståelse som mennesker.

Vi erkjenner:

- Natur og menneske utgjør en helhet og et skjebnefellesskap. Naturen er kulturens hjem.
- Livet handler om de forhold vi er vevet inn i. Alt liv er liv i avhengighet.
- Naturverd og menneskeverd er på det nærmeste forent. Det vi gjør mot naturen, gjør vi mot oss selv.
- Det finnes intet annet liv enn det sårbare og derfor alltid truede liv.
- Engasjementet for naturen er et engasjement for økt rettferdighet. Vår levemåte rammer særlig den fattige delen av jordens befolkning, urbefolkningene og generasjonene som kommer etter oss.

Vi vil:

- Arbeide for en fornyet forståelse av forholdet mellom natur og menneske.
- La denne forståelsen prege våre valg, både som enkeltmennesker og som fellesskap.
- Finne gleden ved å leve naturvennlig. Det finnes ingen vei til naturvennlighet. Naturvennlighet er veien.

Menneskets muligheter er store, både til å skape og legge øde.

Vi vil i denne skjebnetid vise ansvar og forplikte oss til en tenke- og levemåte som tjener livet.

Jeg/vi vil arbeide for å innfri Stetind-erklæringen:

Siri Nam Maja Mørk Sivik Myrnes
Sivik Myrnes Ragnhild Berge Brille Espen Dølle

INNHALDSFORTEGNELSE

1. BAKGRUNN	5
2. FORMÅL	5
3.0 OPPGAVER	6
4.0 HVEM HENVENDER VI OSS TIL.....	7
5.0 OM SØKER	7
5.1 Om Tysfjord kommune	7
5.2 Om Norges idrettshøgskole	8
6.0 KORT OM STETIND	9
7.0 PROSJEKTBEKRIVELSE	9
8.0 ORGANISERING.....	13
9.0 FINANSIERING	13
Vedlegg 1 Om tilblivelsen av øko-filosofi/øko-politikk.....	14

1. BAKGRUNN

Den internasjonale konferanse "Being in Nature" ble gjennomført på Håggåsetra i Gisdalalen, Rennebu i august 2007. Temaene var "Menneskets relasjon til natur" og "Ulike pedagogiske tilnærminger i arbeid med friluftsliv". Det var et sterkt ønske fra deltakerne at dette internasjonale arbeidet skulle videreføres.

Vinteren 2008 startet amanuensis Børge Dahle ved Norges idrettshøgskole sitt arbeidet med prosjektet "Naturvennlig friluftsliv sett i et globalt miljø og utdanningsperspektiv". Gjennom dette prosjektet kom det fram at Stetind var stedet der sammenføyningen av filosofi og økologi skjedde sommeren i 1966. (se vedlegg; Om tilblivelsen av økofilosofi/økopolitikk av Nils Faarlund)

Anledningen var at Nils Faarlund sammen med kamerater fra "Tindegruppen" ved NTH i Trondheim hadde invitert Stetind-kjenneren Arne Næss og hans magistergradstudent Sigmund Kvaløy Setreng til klatring i sydstupet. Inspirert av filosofene Peter Wessel Zapffe, Baruch Spinoza og Mahtma Gandhi funderte de i ledige stunder over holdbare svar på *hvorfor* drive "tindebestigning". Setreng og Faarlund ivret for å omsette filosoferingen i praksis og tok i bruk naturvitenskapen økologien. Mens regnet pisket på teltduken kom de fram til et omriss av en økologisk filosofi som senere skulle bli kjent som økofilosofi og økosofi.

I juni 2008 tok Børge Dahle kontakt med Tysfjord kommune for å undersøke mulighetene for å holde en internasjonale konferanse knyttet til Stetind siden dette var "Arnestedet" for økofilosofien. Tysfjord kommune imøtekom dette initiativ med stor entusiasme og det ble etablert et samarbeid med kommunen.

Det er avholdt to møter om prosjektet i Tysfjord kommune for å videreføre og innarbeide dette prosjektet i kommunens planer for utvikling av Stetind som nasjonalfjell.

Tysfjord kommune har siden 2002, da Stetind ble kåret til Norges nasjonalfjell, arbeidet med tanke på å gjøre Stetind til en attraksjon som ville kunne føre mange tilreisende til dette vakre og unike fjell- og fjordlandskapet. I samband med arbeidet for å utvikle nærings- og reiselivet i Tysfjord kommune engasjerte man i 2007 konsulent- og rådgivningsselskapet Transportutvikling AS for å utføre forstudien "Mulighetsstudie Stetind" på bakgrunn av råd fra Nordland Fylkeskommune. Forstudien inneholder mange tiltak som kan realiseres, men mulighetsstudien for Tysfjord kommune mangler en unik og samlende idé, noe som er viktig for å ha gjennomslagskraft nasjonalt og internasjonalt.

I august 2008 tok amanuensis Dahle initiativ til et nytt seminar på Håggåsetra. Denne gangen var oppgaven å lage det første utkast til "Gleden ved å leve naturvennlig" som en videreføring av konferansen "Being in nature" og utforme første utkast til "Stetind-erklæringen".

2. FORMÅL

Det eksisterer etter hvert flere perspektiver på at en forbruks- og egosentrert levemåte har negative og uante følger for både naturen og mennesket, og selvsagt relasjonen mellom dem.

Formålet med prosjektet “Gleden ved å leve naturvennlig” er i lys av en slik erkjennelsen å bidra til å sette spørsmål ved en slik levemåte på dagsorden og et ønske om å bidra til å skape interesse for å utvikle mer naturvennlige tenke- og levemåter.

Gjennom prosjektet ønsker vi å skape interesse for slike perspektiver både nasjonalt og internasjonalt og vi ønsker å arbeide for at det kan bli skapt lokale Natursteder ("ettertankesteder") med protokoll for Stetind-erklæringen.

Stetind vil i denne sammenheng kunne utvikle seg til et spesielt reisemål for grupper av mennesker som ønsker å arbeide med å ta ansvar for å bidra til å utvikle mer naturvennlige levemåter og kunne utvikle tenkemåter som bidrar til å skape harmoni mellom natur og menneske.

3.0 OPPGAVER

Prosjektets oppgaver :

Del 1

- Utvikling av Stetind-erklæringen
- Utarbeide “Festskrift til Naturen” i bokform.
- Utvikle ideer for ulike ”Natursted” – (Et rom for refleksjon/ettertanker).
- Gjennomføre ”Stetind-seminaret” 28. – 30. juni -09.
- På seminaret presenteres ideene og tankene bak prosjektet ”Gleden ved å leve naturvennlig”. Prosjektet videreutvikles i dialog med lokalsamfunn, lokalt næringsliv, Tysfjord kommune, offentlige myndigheter på fylkes- og sentralt nivå
- Forberede en internasjonal konferanse, ”Stetind-konferansen”, 30. juli - 3. august – 2010 sammen med Tysfjord kommune. Gjennomføring av konferansen vil være avhengig av at en får etablert ”Naturstedet” ved Stetind.
- Utvikle planer for en videreføring av prosjektet nasjonalt og internasjonalt.

Hovedansvaret for gjennomføring av Del 1: Styringsgruppen

Børge Dahle, NIH, Øystein Dahle, Nils Faarlund, Aage Jensen, HINT, Eirik Myrhaug, Siri Næss og Finn Wagle.

Del 2

- Etablere grunnlag for realisering og planer for Naturstedet ved Stetind med infrastruktur
- Utvikle planer for og gjennomføre Stetind-uka
- Utarbeide et mønster for bekjentgjøring og tilrettelegging for Stetind som symbol for naturvennlig tenke- og levemåte

Hovedansvar for gjennomføring av Del 2: Tysfjord kommune

Å utvikle Stetind som et “symbol for naturvennlig tenke- og levemåte” vil si å gjøre Stetind til et reisemål for naturvennlige reiser og opplevelser (jamfør Pilgrimsvandringen). På denne bakgrunn kan Tysfjord utvikles som et ettertraktet reisemål med mening ved å legge tilrette for ulike faglige og opplevelsesbaserte tiltak.

4.0 HVEM HENVENDER VI OSS TIL

Vi henvender oss til mennesker som ønsker å arbeide med og vise sin forståelse, sitt ansvar og engasjement for viktigheten av å ivareta og lære seg å leve på en mer naturvennlig levestil.

5.0 OM SØKER

Styringsgruppen står som søker for realisering av de oppgaver som er listet opp under Del 1. Styringsgruppen er:

- Børge Dahle, initiativtaker til prosjektet, er ansatt ved Norges idrettshøgskole og arbeider med prosjektet “Naturvennlig friluftsliv sett i et globalt miljø og utdanningsperspektiv” som en del av sitt faglige utviklingsarbeid.
- Øystein Dahle har erfaring som styreleder i Worldwatch Institute, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon samt mange engasjementer nasjonalt og internasjonalt.
- Nils Faarlund, deltaker i Stetindseminaret 1966, og har siden den tid arbeidet for naturvennlige tenke- og levestil som rektor ved Norges Høgskole.
- Aage Jensen, er ansatt ved Høgskolen i Nord-Trøndelag og har dette prosjektet som en del av sine arbeidsoppgaver ved høgskolen.
- Eirik Myrhaug fra Gratangen. Arbeidet i Skanska og Statskraft og siden med økologisk økonomi og økokommune prosjekter i Norden, samisk sjaman og healer.
- Siri Næss, deltaker i Stetindseminaret 1966, forsker emerita med fagområde psykologi og sosiologi. Har forsket på livskvalitet, levestil og velferdstjenester. En venn av friluftslivet.
- Finn Wagle, tidligere biskop i Nidaros, med et varmt hjerte for Natur og sterkt engasjement for naturvennlige tenke- og levestiler.

Tysfjord kommune er prosjektansvarlig for de mål som er listet opp under Del 2.

Et Saksframlegg, “Mulighetsstudiene Stetind og samverken for tilvæxt Gällivare – Tysfjord”, ble vedtatt i formanskapet 24.11.08 og skal opp i Kommunestyret 15. des. 2008.

5.1 Om Tysfjord kommune

Tysfjord kommune særpreges av de lange, dype fjordene og de bratte høye fjellene. Kontrastene er store i det vakre landskapet.

Det samiske navnet for Tysfjord er Divtasvuodna. Kommune ligger i nordre del av Nordland fylke, i søndre del av Ofoten. Den grenser i nord mot Ballangen, og i sør og vest mot Hamarøy. Kommunen har i øst en lang grense mot Sverige. Tysfjord er en del av Nord-Salten med Vestfjorden som nærmeste nabo. Kommunen har navn etter Tysfjorden, som har grener langt innover mot svenskegrensen. Selve Tysfjorden består av fem sidefjorder som munner ut i Tysfjorden: Helletofjorden, Grunnfjorden, Mannfjorden, Sørfjorden og Stefjorden. I tillegg kommer Skrovkjosen i ytterste del av kommunen.

Fjell og fjord

I Tysfjord er Norge på sitt smaleste. Helletofjorden deler Norge nesten i to. Bare 6,3 km skiller havet fra svenskegrensen. Fjorden gjør et dypt snitt i landmassivet. Her finner vi den

dypeste kalkstengrotten og det største juv i Nord-Europa.

I grensetraktene og mellom fjordarmene er det et fjellandskap med topper over 1500 m.o.h., Bjørntoppen (Gihstetjåhkká) med sine 1520 m.o.h. er kommunens høyeste, mens nasjonalfjellet Stetind (Stáddá) 1392 m.o.h. når nærmest himmelen i ytre strøk.

Mot øst er det flere isbreer hvorav Giccecokka (25 km²) er størst. Det finnes to naturreservater i kommunen: Bekkenesholmen (Norges første) og Mannfjordbotn.

Tysfjordens landskap viser en eldgammel høyslette der elvene laget smale, brådype gjel. De er senere gravd dypere og bredere av isbreer, og utgjør nå de indre fjordarmene. Der disse møtes i det ytre, vide fjordbassenget er fjorden hele 897 m dyp. Tysfjord er dermed Nord-Norges dypeste fjord og hele landets nest dypeste.

Befolkning

Kommunen har et innbyggertall på 2 052 pr jan.2007. De fleste innbyggerne bor i kommunesenteret Kjøpsvik (Gásluokta) som har ca 950 innbyggere. I tillegg er omlag 800 personer bosatt på Drag (Ájluokta), 200 på Storjord (Stuorgiedde) og i den lulesamiske bygda Musken (Másske) er det 40 innbyggere. Den øvrige befolkningen er spredt langs fjordene.

Tospråklig

Tysfjord har i hovedsak to samiske kulturer – Sjøsamisk og lulesamisk og følgelig er en stor del av befolkningen i Tysfjord samisk, eller av samisk opprinnelse. Tysfjord kommune ligger i det lulesamiske kjerneområdet. Den 1. januar 2006 ble Tysfjord innlemmet i Sametingets Språkforvaltningsområde hvor norsk og lulesamisk språk ble likestilt. Tysfjord er et eksempel på at ulike kulturer kan leve i samspill i et naturområde. Disse kulturene har som felles mål å ta vare på naturen og leve på en naturvennlig måte.

Attraksjoner

Tysfjords mektige fjell og natur er en attraksjon i seg selv. Store flokker med spekkhoggere på jakt etter norsk vårgytende sild har blitt en turistattraksjon de senere årene. I tillegg kommer fjellklatrere fra hele verden til Tysfjord for å bestige Stetinden. Det bratteste grottesystem i Nord-Europa ligger ved Musken og Nord-Europas største juv er i Hellembotn. Videre er Tysfjordområdet rikt på kulturminner med blant annet 10 000 år gamle helleristninger på Leiknes ved Storjord.

5.2 Om Norges idrettshøgskole

Norges idrettshøgskole (NIH) er 40 år i 2008. Den 12. august i 1968 gikk bokstavelig talt startskuddet for NIH. Etablering av idrettshøgskolen førte med seg at friluftsliv ble et emne i høgskolesystemet. Norges Høgfjellsskole ble etablert i 1967 og rektor Nils Faarlund hadde det faglige ansvaret for vegledning i friluftsliv på NIH fra 1968. Siden den gang har friluftsliv blitt utviklet til egne studier ved NIH og høgskolen har således vært en foregangsinstitusjon for utvikling av friluftsliv i høgskolesystemet.

Norges idrettshøgskole er en vitenskapelig høgskole med et særlig, nasjonalt ansvar for forskning og høgere utdanning innen det idrettsvitenskapelige fagfeltet. De sentrale aktivitetene til Norges Idrettshøgskole er undervisning, forskning og formidling. NIH har et

bredt spekter av disipliner, fag og praktiske aktiviteter. Høgskolens aktiviteter er avgrenset til idrett, kroppsøving, lek, friluftsliv, dans, trening og andre former for bevegelse.

6.0 KORT OM STETIND

Stetind ble kåret til Norges nasjonalfjell i fjellenes år 2002 av Reiseradioen NRK og Den Norske Turistforening. Øystein Dahle var som styreleder for DNT en sentral person i denne prosessen.

Stetind (1392 m.o.h.) er et særpreget fjell. Fjellsiden mot Stefjorden reiser seg stupbratt opp fra havet og ender med et stort topplatå. Tinden er kalt "Gudenes ambolt". Det sies at dette platået er fra den opprinnelige jordskorpen – og dette fenomenet finnes bare to steder til i verden. Det er knyttet mange samiske sagn til Stetind, som på samisk heter Stáddá – blant annet om Gullfuglen. Stetind er et meget krevende klatrefjell og ble først besteget den 30. juli i 1910. I dag er det den nesten 1000 m høye sørveggen - "klatrerens stenvordne drøm" (Peter Wessel Zapffe) - som har gitt vårt Arktiske tårn sitt ry.

7.0 PROSJEKTBESKRIVELSE

Prosjektet "Gleden ved å leve naturvennlig" har et internasjonalt siktemål og vil kunne bli av stor betydning for en internasjonal bevegelse for naturvennlig tenke- og levemåte. For Tysfjord kommune er dette prosjektet først og fremst et "bygdeutviklingsprosjekt" knyttet til Stetind, som også vil kunne gi en positiv effekt for hele regionen i nordre Nordland. Prosjektet krever mye planlegging, tilrettelegging og nettverksbygging.

"Naturstedet"

Det tenkes bygget et "natursted" ved foten av Stetind. Byggverket vil kunne ha sitt utgangspunkt i den samiske gammen eller ha kvaliteter som er inspirert av den samiske boformen. Dette bygget skal ha en atmosfære som kan inspirere til kontemplasjon og refleksjon og være bygget med tanke på å åpne mot naturen. Samtidig bør dette bygget kunne få en egenverdi som byggverk slik at en slik egenverdi kan få betydning som et motiv for å oppsøke "Naturstedet" ved ulike anledninger. Det må være oppført i naturvennlige, kortreiste materialer - med andre ord lokalt produsert. Plassering av bygget må være slik at en ser toppen av Stetind og helst slik at en ser utover Stefjorden. Ved oppsetting av bygget må en både finne en plassering og en bygningsmåte som er skånsom mot naturen.

Det åpnes for ulike former for og bruk av bygningsmaterialer. Bygget bør synliggjør de "gaver" naturen har gitt menneskene i Tysfjord. Det kan med andre ord oppføres i betong, glass og trevirke fra lokale produsenter.

Hva kan "Naturstedet" brukes til?

- Primært et sted man oppsøker for å reflektere og skrive under Stetind-erklæringen.
- Et sted der en bringer grupper for å fortelle om samisk kultur og naturforståelse.
- Et sted der en bringer grupper for å drøfte naturvennlige levemåter og livskvalitet.
- Et sted der en bringer grupper for å fortelle om "tindestigere", Stetind og utvikling av økofilosofisk tenkning.

- Et sted der man kan gjennomføre seremonier, for eksempel en vielse.
- Et sted for å arrangere spesielle, kulturelle tiltak.
- Et sted der næringsliv og organisasjoner kan møtes for å drøfte viktige verdispørsmål.
- Et sted hvor en kan oppleve naturen under et meget særegnet fjell.
- mv

Hvor kan dette bygget ligge?

Dette er diskutert i prosjektgruppen og tankene er lagt fram for grunneiere. Børge Dahle har sammen med en arkitekt gjort en befaring til Stetind og sett nærmere på terrenget ved foten av Stetind. På ca. 90moh. ligger en steinfylling fra et steinbrudd. Opp dit er det en gammel ”traktorvei”. På dette stedet er det mulig med en skånsom utbygging på et stabilt fundament som tåler bruk og slitasje. En ser toppen av Stetind og ut over fjorden. Det er lett atkomst. Bygget vil sees fra veien når en kommer fra Kjøpsvik. Det er mulig å utforme et flott uterom rundt bygget uten å endre naturforhold.

Drift av ”Naturstedet”.

Det er viktig at en kommer fram til hvordan dette bygget kan drives både organisatorisk og økonomisk. Dette må gjøres og avtales med grunneierne.

Atkomst til ”Naturstedet”.

Hovedsakelig vil besøkende komme veifarende og bruke etablert, tilrettelagt område. Det må avklares gangvei fra parkeringsarealet og opp til ”Naturstedet”. Videre bør det være mulig å komme sjøveien slik det opprinnelig var. Da må en ha en enkel kai med flytebrygge og en tilførsel til parkeringsarealet. Dette kan gjøres under brua ved Storelva eller med annen tilrettelegging. Det må være en spesiell informasjon om ”Naturstedet” på dagens parkeringsplass.

Skilting/merking/infrastruktur/reguleringsplan

Skilting og merking av “Arnestedet” (Arne-stedet, Arne Næss...) utarbeides og settes opp. En henvisning til Stetind som “Naturens katedral” utplasseres i området. Per i dag er det satt opp en bauta hvor Hans kongelige høyhet Kong Harald har signert med sitt navnetrekk.

Det planlegges en liten pir med flytebrygge på andre siden av parkeringsplassen ved foten av Stetind. Denne flytebryggen bygges slik at den vil kunne ta imot skyssbåter, småbåter og mindre typer båter. Videre må det etableres en sikker overgang/undergang tvers over RV 827 fra piren til parkeringsplassen hvor dagens bauta er plassert.

Delprosjektet krever at det gjøres en reguleringsplan for de inngrep som er planlagt. Denne prosessen startes i januar 2009 og skal være ferdig før sommeren 2009.

Stetind-erklæringen.

Stetind-erklæringen er utformet av styringsgruppen. Erklæringen må presenteres i en form som skaper ”høytidlighet” og protokollen må ha en vakker utforming. Stetind-erklæringen er en henstilling til hver enkelt om naturvennlig tenke- og levemåte.

Festskrift til Naturen

Festskriftet må utformes som en vakker bok som utsmykkes med foto og malerier og som har hilsninger til Naturen fra personer som har nasjonal og internasjonal anerkjennelse for sitt arbeid for en naturvennlig levemåte. Festskriftet vil inneholde ulike artikler der en diskuterer ulike veier til naturvennlig levemåte. Engasjerte personer i denne sammenheng vil bli invitert som forfattere. Festskriftet vil spille en sentral rolle og bli viktig som et ledd i å synliggjøre Stetind som internasjonalt symbol for naturvennlige levemåter.

Det er inngått en avtale med Norges Høgfjellskole v/ rektor Nils Faarlund for å få gjennomført denne delen av prosjektet. Norges Høgfjellskole har gjennom mange år utgitt tidsskriftet ”mestre fjellet”. ”Festskriftet til naturen” blir siste utgave av ”mestre fjellet”. Festskriftet vil videreføre de tanker om naturvennlig tenke- og levemåte som har vært fundamentet for Norges Høgfjellskole. Vi ser for oss at Festskriftet vil kunne få en boktittel som for eksempel: ”Askeladden og de gode hjelperne – veier fram til naturvennlig tenke - og levemåter - et festskrift til Naturen”. Festskriftet vil bli overlevert Stetind på vegne av Naturen. Faarlund ønsker å bidra til finansiering av festskriftet. Han mottok nettopp ”Skjervheim – prisen” på kr 50 000 og vil ut over dette bidra med midler for å få gjennomført prosjektet. Skjervheimseminaret legges ned etter 13 år og vi ser for oss en videreføring ved et årlig seminar: ”Askeladden og de gode hjelperne – naturvennlig tenke – og levemåter”.

Stetind-uka Det legges opp til en internasjonal konferanse sommeren 2010 med tema: ”Gleden ved å leve naturvennlige”. Denne konferansen tenkes gjentatt i de etterfølgende år. Stetind-uka vil foregå fra 30. juli til 8. august 2010. Uka vil bestå av en utstilling, bokutgivelse, vandring, konferanse, åpning av ”Naturstedet” med underskrift av erklæringen og avsluttes med en hovedmarkering med kjente artister og middag for spesielt inviterte gjester. Selve konferansen vil gjennomføres i etablerte lokaler i Tysfjord.

En vesentlig del av programmet vil være å drøfte ”veien fram til naturvennlige levemåter” med bakgrunn i de artikler som skal skrives for festskriftet. Det vil videre foregå ulike kulturarrangementer rundt i hele Tysfjord før, under og like etter konferansen.

Foreløpig programskisse er tenkt slik:

- Fredag 30. juli: Markering av 100 årsdagen for førstebestigningen av Stetind
- Lørdag 31. juli: Åpning av ”Naturstedet” under Stetind med kulturelle og faglige innslag, festmiddag for inviterte gjester.
- Søndag 1. august: Presentasjon og tilrettelagte turer i fjell og på fjorder for å vise fram dette unike landskapet.
- Mandag 2. og tirsdag 3. august: Internasjonal konferansen om ”Gleden ved å leve naturvennlige”.

Overnatting/Transport

Overnatting kan by på problemer – imidlertid finnes det gode løsninger. Tysfjord har på Storjord Tysfjord Turistsenter med inntil 70 senger, i Kjøpsvik ligger Stetind Hotell med 16 rom. Videre ligger Narvik 90 km nord for Tysfjord og har mulighet for overnatting. Mange av deltakerne vil bo i teltleir.

100-års jubileum

Stetind ble første gang besteget den 30. juli 1910. I anledning 100-årsdagen vil det denne dagen bli et arrangement for å feire denne hendelsen. Her bør en søke et samarbeid med Norsk Tindeklubb.

Stetind/Stáddá– Samenes hellige fjell

Stetind er et hellig fjell for samene. Dette fjellet er også kalt “Gudenes ambolt” og i følge samiske sagn var Stetinden gudenes ambolt hvor gudene smidde verdenen. Stetind er omspunnet med mye mystikk, historie og sagn. Museum Nord vil samle inn og dokumentere hendelser, bilder og annen informasjon rundt Stetind.

Vandring “Fredsfærd” for å slutte fred med Naturen

I forkant av minikonferansen arrangeres det en fredsvandring som starter i Ritssem i Gällivare kommune i Sverige og ender ved foten av Stetinden.

Konferanse

Konferansen er hovedarrangementet hvor en ønsker profilerte personer – både nasjonale og internasjonale – som holder foredrag om natur, kultur og levemåte. Kjente politikere og forkjempere for fri natur vil holde appeller om naturvennlige tenke - og levemåter. Denne konferansen er en oppfølging av den innledende oppstartsseminaret i 2009.

Annet

I forbindelse med denne konferansen vil en utvikle andre faglige og kulturelle tiltak. Det kan være kunstutstilling med tema ”naturvennlige levemåter”, produksjon/salg av ”naturvennlig” kunst og håndverk, konserter og lignende.

Stetind-uka vil være et levende tiltak som må forankres i lokalbefolkningen og lokalt næringsliv.

(Hvordan en kan lykkes med et slikt tiltak kan en få gode råd om ved å henvende seg for eksempel til ”Rennebumartna”, Rennebu kommune, Sør-Trøndelag, et meget velorganisert tiltak som har overlevd i 23 år med stor suksess og med meget høye besøkstall og omsetning.)

I denne uka må det spesielt legges opp til naturvennlige naturopplevelser i den norske friluftslivstradisjonen. Det vil kunne være et mangfold av ulike turer med vegledere/kjentmenn på fjord og i fjell. Eksempler på arrangement vil være fotokurs og kurs i samisk håndverk (f.eks lagt til Musken) mv.

Det er et ”hav av muligheter” bare en holder seg til et tema og sørger for kvalitet i alt en gjør. Temaet ”Naturvennlige tenke – og levemåter” vil bli ”heterere” for vært år som følge av den globale oppvarming.

Kommunikasjonsplan

Det utarbeides en kommunikasjonsplan for prosjektet. I kommunikasjonsplanen vil markedsføring av arrangementet bli godt beskrevet. Videre vil kommunikasjonsplanen beskrive kommunikasjon internt og eksternt i prosjektet.

Informasjon/kommunikasjon/markedsføring

Det vil være behov for informasjonsutgivleser og markedsføring av prosjektet. Dette skal beskrives i Kommunikasjonsplanen.

Administrasjon

Prosjektet krever en god del reisevirksomhet – blant annet til andre offentlige myndigheter, befaringer mv.

Tysfjord kommune vil kunne bistå prosjektet med administrative ressurser i form av lønnsføring, regnskapsføring, revisjon, kommunal saksforberedelse, reguleringsplanprosess, bistand fra kommunens personal og ledelse, politiske møter og vedtak. mv.

Prosjektet må sees i sammenheng med det tidligere arbeid som er gjort gjennom “Mulighetsstudie for Stetind” som Tysfjord kommune har fått utarbeidet i 2008.

8.0 ORGANISERING

Prosjektet er organisert i Del 1 og Del 2. Del 1 kan gjennomføres uavhengig av del 2. Del 1 er grunnlaget for at Del 2 kan gjennomføres. Ansvar for gjennomføring av Del 1 er Styringsgruppen.

Tysfjord kommune har ansvaret for Del 2.

9.0 FINANSIERING

Det viktigste i det videre arbeidet med prosjektet er å finne finansiering til de ulike delprosjektene. Her må en undersøke muligheter både på lokalt, regionalt og sentralt nivå. For å kunne gjennomføre prosjektet må delprosjektene i Del 1 finansieres. Delprosjektene er:

- Utvikling av Stetind-erklæringen

Oversettelse til flere språk m m. Kostnadsramme kr 30 000.

- Festskrift til Naturen

Det må inngås en avtale med et forlag. Det anslås en grunnfinansiering på kr 150 000. Faarlund vil kunne bidra med et seksifret beløp.

- Utvikling av planer, skisse og ulike modeller for Natursteder

Kostnadsramme kr 50 000.

- Stetind-seminaret 2009 - Prosjekt- og kompetanseutvikling

Utvikle en organisasjon for samarbeid med lokalsamfunn, lokalt næringsliv, offentlige myndigheter på lokalt, regionalt og sentralt nivå.

Kostnadsramme kr 150 000.

Vedlegg 1 Om tilblivelsen av øko-filosofi/øko-politikk

"Stetind-prosjektet": Stetind som bauta over tilblivelsen av øko-filosofi/økopolitikk

På dialogseminaret i Gisnadalen i Trollheimen 10. og 11. august d. å. utarbeidet en arbeidsgruppe det første utkastet til "Stetind-deklarasjonen" (se vedlegg) etter amanuensis Børge Dahles ide om en markering av anledningen hvor fagfilosofien og naturvitenskapen økologi for første gang ble sammenholdt. Den kortfattede oversikten nedenfor er forfattet av Nils Faarlund som var initiativtaker til den lille samlingen av alpine klatrere under "klatrerens stenvordne drøm" (Peter Wessel Zapffe om Stetind). I dag er det få som stiller spørsmål om hvorfor folk "klatrer". På 1960-tallet var "tindebestiger"-tradisjonen stadig levende. Derfor var også hvorfor-spørsmålet aktuelt. I 1966 skapte vi et nytt grunnlag for samfunnskritikk ved å bringe den akademiske filosofien i inngrep med harde fakta fra økologien - den gang et ukjent innslag i de industrialiserte lands styre og stell.

"Tindebestigerne" tok alltid spørsmålet om hvorfor alvorlig

I anledning av at Norsk Tindeklub ga ut sin første jubileumsbok i 1914, ble den mest skriveføre blant medlemmene, C. W. Rubenson, oppfordret av sine kamerater til å skrive et innledningskapittel om *hvorfor* dannede mennesker uten nyttig ærend begir seg opp i stupene. Nordmenn hadde selvsagt vært under vegs på breer og i bratte fjell i mange generasjoner. "Tindebestigere" som gikk "ærendslause", var imidlertid den gang av ny dato i Norge. Folk i bygd og by stilte derfor spørsmål ved dømmekraften til den lille gruppen som slik utsatte seg for åpenbar livsfare. Man brukte uttrykk som "å tullfare" eller "dumdristighet" om slikt.

I England, Sveits og Østerrike hadde de allerede i et halvt århundre måttet stå til rette for spørsmålet: *Mountaineering - Why?* Den norske betegnelsen for *mountaineering* var forresten den gang ikke "klatring" men "tindebestigning". Byfolk med denne provoserende hobbyen, var vel i utgangspunktet ikke mer filosofisk anlagt enn folk flest. Gentlemennene i verdens eldste sammenslutning for "livet blant tindene", Alpine Club, satset således først og fremst på streng disiplin: *The leader does not fall!*

Men på Kontinentet følte medlemmene av borgerskapet som hadde slått seg opp med industrialisering på bekostning av fri natur, seg forpliktet på standens vegne til å gjøre nærmere rede for sine høytsvevende interesser. Inspirert av tidens kunstnere og filosofer kalte de seg *Hoch-Touristen*. De fremhevet skjønnheten og storslagenheten i fjellverdenen. Og de lot seg begeistre av Rousseaus tanke om at fjellnaturen i sin opprinnelige form virket foredlende på dem som vokste opp der - "de edle ville" - eller på dem som valgte å bruke noen uker i et opphøyet landskap som *Touristen* (av fransk: "de som drar rundt"). De tysktalende kalte seg også *Bergsteiger* med trykk på *Steiger* - de som ikke bare steg høyere over havet, men som også skapte stigning i sine liv med ferder i høg fjellet.

Selv om Norsk Tindeklub først og fremst var preget av stilen i Alpine Club (legg merk til stavemåten med enkel b), er Carl Wilhelm Rubenson også innforstått med den kontinentale tindekulturen. I sin redegjørelse for *hvorfor*-spørsmålet i 1914 viser han til "den dype trang til samfølelse med naturen" som drivende kraft for "byfolk" til å søke til "livet blant tinderne". I løpet av 1930-årene fikk vi i det

lille, norske "tindestiger"-miljøet ikke mindre enn to profesjonelle filosofer som på hver sin måte, bidro vesentlig til tindefilosofien. Deres navn var Peter Wessel Zapffe og Arne Næss.

Arne Næss advarte i "de harde tredeåra" mot misbruk av tekniske hjelpemidler. I studietiden i Østerrike hadde han blitt kjent med "bolter" som kunne brukes både til effektiv sikring, men også til å ta seg opp der klatreferdigheten kom til kort. De nøkterne engelskmennene tok avstand fra slikt *Schlosserei* (les smedtrijs) og holdt seg til *fair means*. Da fagfilosofen Næss hentet hjem "det djevlelike hekletøyet" til Norge, advarte han som fagfilosof i den analytiske tradisjonen mot at tindestigning kunne utarte til "ateistisk turning på Guds apparater". Hans eldre taukamerat Zapffe med sin filosofi om det tragiske ("... der er ingen mening, der er intet mål...") gikk lengre:

Forresten er tindestigningen slet ingen "sport".

Det er en dionysisk livsbekræftelse.

Den er menneskekrypets møte med vredesrynkerne i jordens ansikt.

En Dantefærd langs Infernos kjæver,

et buestrøk av liv over den stenvordene stillhet.

Den som leter, vil finne bred dokumentasjon for at hos det internasjonale, fargerike fellesskapet av tindestigere fra de første hundre år med "menneskekrypets møte med vredesrynkerne i jordens ansikt", var det ett spørsmål fremfor alle andre som hadde forrang:

hvorfor?!

"Stetind-seminarene" 1966: Filosofi + Økologi krever Nye Vegvalg!

I 1959 dristet et par studenter ved Norges tekniske høgskole (nå under NTNU-paraplyen) i samarbeid med en nybakt sivilingeniør seg til å invitere til Norges første, åpne gruppe for alpin klatring. "Tindeguppen" ble snart utsatt for det samme bombardementet som "Norsk Tindeklub" i sin tid ble møtt med. Gruppen kunne ikke dekke seg bak noen vedtekt som krevet at søkere om medlemskap skulle "... på betryggende måte kunne tage ledelsen på vanskeligere ture". Tindeguppen ønsket å være en åpen gruppe. To av stifterne hadde imidlertid under studie- og stipendopphold i land i Alpene vært på "danningsreiser" til fjells og var fortrolig med den kontinentale tindefilosofien. Anklagene om å sette studiekameraters liv på spill, parerte de med erfaringene fra en kultur som da hadde fylt ett hundre år. De tilgående teknokratene tok også naturvitenskapen i bruk for å kunne dimensjonere og disponere sikringsmidlene hensiktsmessig.

Da Knut Støren, Jon Bruskeland og Nils Faarlund fra Tindeguppen sommeren 1966 dro nordover sammen med det "innbudte medlemmet" Jon Voll for å oppdage nytt land i den veldige sydveggen på Stetind (1392 m), var de utrustet med det beste som den gang lot seg oppdrive av sikringsmidler og sikringsmetoder. Med på ferden inviterte de også den fremste kjenneren av Stetind, Arne Næss. Professoren var ikke bare kjent for sin klatreferdighet, men også som en kjenner av filohistorien. Etter å ha fått skyss i en sjark inn gjennom Stefjorden til Storelv, og med avtale om å bli hentet om 14 dager, slo gruppen leir under tinden. Sosiologen Siri Næss, Arnes kone, og magisterstudenten Sigmund Kvaløy (senere Setreng) forsterket gruppen.

Sydstupet på det vidgjetne seilmerket tørket snart etter det siste, rikholdige nedbørområdet fra sydvest. Likevel lot det seg ikke gjøre å få professoren med til fjells oftere enn annenhver dag. Ikke fordi han

trengte en hviledag, men fordi han var nøye med å holde tenke-formen ved like. Med henvisning til tidens langdistanseløpere, fremholdt han at tenkere må trene like hardt og konsekvent som løpere i verdensmesterklasse så som den tids Emil Zatopek. Dermed ble det god anledning til ettertanker, ikke bare når det var "Spinoza-vær", les "når *han* kom med sørvæst".

Til å begynne med benyttet professoren anledningen til å sette sivilingeniørene på prøve med øvelser i symbolsk logikk. Men naturvitenskapens praktikere var mer nysgjerrig etter tindefilosofi. De minnet om at de hadde sett bilder fra en høydeleir under Tirich Mir-ekspedisjonen to år tidligere. På ett av bildene kunne man se Arne Næss lese Spinozas "Etikken" i skinnet av hodelykten. Kunne tindebestigere finne noe hos Spinoza som var aktuelt for besvarelsen av *hvorfor*-spørsmålet. Det viste seg at det var mye å hente hos linsesliperen fra Delft som skrev "selv" med både liten s og stor S. "Selv-realisering" med stor S var etter hans oppfatning ikke mulig for den som rendyrket (del)aktiviteter som å kjempe seg til topps på et fjell i turning-på-Guds-apparater-stil (Næss). Glede erfarer vi ikke uten altomfattende engasjement og en selv-forståelse som åpner for identifikasjon med det store Selv, som hos Spinoza også står for Naturen med stor N - den frie natur.

Langvarig "Spinoza-vær" ga anledning til mange oppdagerferder i filosofihistorien. Etter hvert brakte magisterstudenten Sigmund Gandhis filosofi på bane. Sigmund hadde latt seg inspirere av Arne Næss FN-prosjekt om konfliktløsning med ikke-vold, noe det bokstavelig talt ble fart i, da han deltok som mekaniker på en ekskursjon med bil med Arne Næss og Johan Galtung til ikke-voldsfilosofens hjemland. Gandhi som nok var mer inspirert av den amerikanske naturfilosofen Henry David Thoreau enn av Spinoza, la imidlertid også vekt på et altomfattende engasjement. Det som gjorde særlig inntrykk på dem som utgikk fra teknologiens høyborg på Gløshaugen i Trondheim, var parolen:

Der er ingen veg til fred, fred er vegen!

Ny innsikt : Gjenreisningen må ta slutt!

Gjenreisningen av Norge etter 2. verdenskrig hadde i 1966 vart 21 år. Trange kår og ødeleggelser under krigen, særlig i nord, var nå historie. Likevel fortsatte utnyttelsen av norsk natur, ikke minst norsk fjellnatur, i et hissig tempo. Det trengtes ikke mye fantasi til å forestille seg en ikke fjern fremtid, der elver og fosser i fritt løp var omgjort til vann i tunnel og rør. Zapffes onde visjon om at Norge snart ville fremstå som *Die norwegische Apparatenlandschaft* (fra "Farvel Norge" eller intervjuet med Tinde Jørgen), demret for kunnskap-er-makt-over-naturen-ungdommen fra NTH under en regntung himmel i indre Stefjord. "Seminaristene" nøyde seg imidlertid ikke med å utvide sitt tankeunivers med Gandhis oppfordring til samsvar mellom midler og mål.

Under et stipendiatår ved en teknisk høyskole i Tyskland hadde Nils Faarlund oppdaget muligheten til å studere det den gang lite kjente faget økologi. Under Stetind fikk Thoreau og Spinozas filosofi en bekreftelse i et naturvitenskaplig harddatafag for sammenhengen i fri natur. Det oppsto vel ingen øyeblikkelig "symbiose", men det avtegnet seg etter hvert et alarmerende perspektiv på utviklingen i det moderne samfunnet:

Filosofi + Økologi = Truende fremtidsutsikter !

Filosofien ga verdiorientering - "kjøl og rør" for tenkning og handling - mens økologien ga argumentasjon for at alt i naturen henger sammen. Det var selvsagt ingen ny innsikt at "det store huset" (av gresk *oikos*) var preget av en sårbar, indre sammenheng. Det nye var at naturvitenskapen økologi i tråd med Arne Næss saklighetslære ikke lot seg avfeie som subjektivt føleri, slik naturvern den gangen ble feid til side i det politiske liv.

"Stetind-seminaret 1966": Høyere "levestandard" = Krise!

Da sjarken dukket opp i Storelv etter 14 dager, hadde gamle venner av Stetind fått fornyet sin tilhørighet på gamle og nye veier i tusenmetersstupet. Nykommerne hadde fått minner for livet. Alle tok de med seg omrisset av en "økologisk filosofi" med hjem i bagasjen. Stetind - det tradisjonsrike seilmerket gjennom generasjoner - hadde åpnet for tankeflukt og ettertanker til et fruktbart møte mellom tindefriluftslivets naturfilosofi og en naturvitenskap som ikke er dominert av det analytisk adskillende, men av det som forener i fri natur. Og det skulle ikke bli bare med omrisset av en ny filosofi. Spinoza og Gandhis tanker om det altomfattende engasjementet og overensstemmelse mellom mål og midler, ble snart omsatt i praksis.

Sigmund Kvaløy fikk Arne Næss med på å åpne for universitetsseminaret "Natur og menneske" på Filosofisk institutt ved Universitetet i Oslo. Seminaret utløste snart "samarbeidsgruppene for natur- og miljøvern". Nettverket (snm), som sto bak den skjellsettende Mardølaaksjonen i 1970, ble gjennomført etter Gandhis ikke-voldsfilosofi. Intens videreutvikling av ansatsene fra "Stetind-seminarene" i (snm)-nettverket førte til en stadig mer gjennomarbeidet "øko-filosofi" og en "øko-politikk" som kom til å prege samfunnsutviklingen i Norge utover i 1970-årene. Dette arbeidet ga seg ikke minst utslag i forbindelse med den første folkeavstemningen om tilslutning til "Det europeiske felleskap". På den eneste, norske TV-kanalen den gang ble forsvaret av NEI-til-EF-standpunktet kvelden før folkeavstemningen betrodde en dosent i idehistorie som argumenterte økofilosofisk (!).

Med den nye folkebevegelsens tyngde lyktes det å utløse en "grønn" politikk i Norge som etter hvert førte til begrensninger i en til da uhemmet industrialiseringstenkning. "Sektorer av samfunnsplanlegningen" som det het i etterkrigstidens teknokratiske språk, der vi fikk vesentlige endringer, var bl. a. distriktpolitikk, samferdsel og energi. Vannkraftutbygningen i Norge stagnerte og bestrebelsene på å innføre atomenergiproduksjon ble effektivt stoppet av (snm)-avleggeren Aksjon mot atomkraft. Filosofien om et naturvennlig samfunn ble i 1977 oppsummert som et "økopolitisk manifest" etter initiativ fra Sigmund Kvaløy Setreng og Børge Dahle som basis for å samle alle naturengasjerte grupperinger i landet til felles innsats. Arne Næss formulering av en "øko-sofi" førte ansatsene fra sommeren 1966 - to år før sekstiåttene slo til - ut i verden til Europa, Nord-Amerika og Australia som *Deep ecology*.

I Hemsedal åpnet Nils Faarlund året etter "Stetind-seminarene" Norges Høgfjellsskole for å vinne venner for *fri* natur. Denne optimistiske satsingen på endring av levemåte med glede etter Spinozas tankemønster, var inspirert av harmreaksjonene hos taukamerater i Tindegruppenover sivilingeniørenes naturinngrep. Høgfjellsskolekretsen utvidet tindefilosofien til en friluftslivsfilosofi med referanse til økologien, der den frie naturens egenverdi fikk forrang. En norsk filosof uten særlig sans for å ferdes i stupene, Hans Skjervheim, ansopret snart "veg-glederne" i friluftsliv til å satse på å *overtyda* fremfor å *overtala* gjennom *møte med fri natur* - den natur som har sine årstids- og døgnrytmer i behold. Her spilte også Martin Bubers filosofi om *møtet* som skjellsettende i vårt forhold til natur og naturverd, en rolle. Det gjorde også Henry David Thoreau's tanker om *In Wildness is the preservation of the World*. Ikke minst kom læretiden i naturnære kulturer som sherpakulturen i grenselandet for menneskelig tilværelse i Himalaya til å gi seg utslag i forståelsen av at en dyptgripende endring av levemåte ikke lar seg utløse med teorisering og abstrakt *overtaling*, men bare med erfaringslæring med ettertanke. Vegledning i friluftsliv ble snart innslag i alle skoleslag, i høgskoleverdenen, fjellredningstjenesten og til og med i Forsvarets lederutvikling.

Bøyingen for grønn tenkemåte: Oljealderen med YAP-petiden

Med oljealderen med "YAP-petiden" (Young Aspiring Professional) i Norge og utbredelse av ideen om økonomisk vekst til alle verdensdeler, falt bunnen ut av det norske engasjementet for en naturvennlig levemåte. Det viste seg at det ikke var nok å innføre økologi som fag i skole og høgere utdanning. Velgere, politikere, næringslivsledere, skoleverk og forskningsinstitusjoner snevret inn sin oppmerksomhet til *business as usual*. Organisasjoner og institusjoner med naturengasjement i 1970-årene valgte ukritisk å satse på sensasjonsmakeri ut fra en taktikk om å oppnå mediestøtte i enkeltsaker for å få gjennomslag for vernetanken.

Med en norsk befolkning av rike som hvileløst var på jakt etter kortsiktige fordeler, forsvant dugnadsånden. De profesjonelle aksjonistene og amatørlobbyistene ble drevet fra skanse til skanse. Bare drivhuseffekten og den globale oppvarmingen har i det nye årtusen maktet å skake opp vekstøkonomi-landene. Likevel - det er for sent å være pessimist nå! Vi må på ny vekke interessen for *hvorfor*-spørsmålet om vegvalg i våre liv og dermed i samfunnsutviklingen. Børge Dahles "Stetind-prosjekt" er et tiltak som inviterer til besinnelse og til "... å være som en tone i vårens orgelverk" (Einar Skjæraasen):

Det er ingen Veg til Naturvennlighet, Naturvennlighet er Vegen!